СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 16

ISSN 2663-9718

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, *кафедра технологічної освіти*
Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Dragomanov Ukrainian State University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Department of Technological Education of the Institute of Pedagogy
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 16

MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 16

Київ – Львів – Бережани – Ломжа
2025

Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża
2025

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк]. Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2025. Вип. 16. 332 с.

Головний редактор:
Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:
Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)
Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)
Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)
Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)
Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)
Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:
Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)
Переклад англійською мовою:
Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025
© Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України, 2025
© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2025
© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2025
© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2025
© Львівський медичний університет, 2025
© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2025
© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2025
© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2025
© Автори статей, 2025

16. Klopota O., Klopota Y. Inclusion of Ukrainian Children with Special Educational Needs (from among displaced people) in the Czech Republic. The New Educational Review. 2024. №75(1), P. 247-256.

17. Konshina N., Efimova V. Experience of Using Repetitive Magnetic Stimulation of the Brain in Children with Autism Spectrum Disorder and Behavioral Disorder. *Brain Stimulation: Basic, Translational, and Clinical Research in Neuromodulation*. 2025. №18(1), P. 583.

18. Kostin I. A. Internet safety for schoolchildren and adults with autism spectrum disorders: Vulnerability and areas of assistance. *In Education of Children with Special Needs: Theoretical Foundations and Practical Experience in the Selected Works.* 2022. P. 11-18.

19. Pasichniak R. Ambiguous loss in the context of emotional experience of parents of children with autism spectrum disorder. *Psychological journal*. 2024. 10(4), P.7-18. https://doi.org/10.31108/1.2024.10.4.1

20. Rezayi S., Shahmoradi L., Tehrani-Doost M. Systematic Review and Thematic Analysis of Digital Games for Cognitive Enhancement in Children with Autism Spectrum Disorder: Toward a Conceptual Framework. *Cognitive Computation*. 2025. №17(1), P. 60.

21. Sabanciogullari S., Yildırım F. Group Counseling Education Program for Parents of Children With Autism Spectrum Disorder: Effect on Parents' Psychological Resilience, Life Satisfaction, and Family Functioning. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*. 2025. P. 1-10.

22. Sánchez Amate J. J., Luque de la Rosa A. Transformation of the Mental Health of the Autism Spectrum Community: Contemporary Challenges in the Post-Pandemic Era. *Brain Sciences*. 2025. № 15(2), P. 178.

23. Sosnich Y., Reida K., Dehtiarenk T., Kolyshkin O., Kosenko Y., Omelchenko I. Education of children under conditions of distance learning with cognitive development disorder: psychological and pedagogical aspects. *Laplage em Revista*. 2021. № 3(7), P. 68-78.

УДК 378.14:792

Бондарчук Вікторія
викладач кафедри практичної психології та педагогіки
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Дубовик Оксана,
викладач кафедри технологічної освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Львів, Україна

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОГО ТЕАТРУ

Анотація*. Стаття присвячена впливу театрального мистецтва та театральної педагогіки на розвиток соціальних і професійно важливих якостей майбутніх фахівців, формування у них ціннісних орієнтацій, естетичної культури, професійної майстерності. Розглянуто процес становлення та розвитку вітчизняних і закордонних студентських театрів.*

Ключові слова*: театральне мистецтво, студентський театр, соціальні та професійно важливі якості, майбутні фахівці, Студія акторської майстерності*

Bodnarchuk Viktoriia
lecturer at Department of Practical Psychology and Pedagogy
Lviv State University of Life Safety
Dubovyk Oksana,
lecturer of Technological Education Department,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University
Lviv, Ukraine

FORMATION AND DEVELOPMENT OF STUDENT THEATER

Abstract*. The article is devoted to the influence of theatrical art and theatrical pedagogy on the development of future specialists' social and professionally important qualities, the formation of their value orientations, aesthetic culture, and professional skills. The process of formation and development of domestic and foreign student theaters is considered.*

Keywords*: theatrical art, student theater, socially and professionally important qualities, future specialists, Acting Studio*

Театральне мистецтво – одна із найдавніших форм ефективного впливу на різноманітні соціальні процеси, що спонукає до колективних дій та регулює індивідуальну поведінку. Впливу театрального мистецтва та театральної педагогіки на розвиток соціальних і професійно важливих якостей майбутніх фахівців, формування у них ціннісних орієнтацій, естетичної культури, професійної майстерності присвячено праці В. Абрамяна, О. Бондаренко, І. Зайцевої, І. Зязюна, Т. Коваль, В. Кудіна, Л. Лимаренко, О. Отич, О. Рудницької, Г. Сагач, С. Соломахи та ін.

Мета статті – проаналізувати процес виникнення, становлення й розвитку вітчизняного та зарубіжного студентського театру.

Дослідження історичного аспекту використання студентського театру в процесі професійної підготовки [1; 2, с. 70-124; 3; 4] показало, ще у Стародавній Греції та Римі під час навчання риторики застосовувалися специфічні педагогічні підходи, які поєднували зміст освіти з технологією впливу на людину засобами театрального мистецтва, що стало підґрунтям зародження і подальшого становлення студентського та шкільного театрів епохи Відродження й Нового часу.

Навчальні заклади України почали звертатися до мистецтва театру у XVII ст. Наприклад, діяли шкільні театри у формі «літургійної драми», участь у яких сприяла активному опануванню школярами морально-етичних цінностей та формуванню у них соціально важливих рис характеру. Значний внесок у розвиток шкільних, а згодом і студентських театрів зробили видатні діячі культури і науки того часу – вихованці Києво-Могилянської академії Симеон Полоцький (1620 – 1680), Феофан Прокопович (1681 – 1736), Стефан

Калиновський, Мануїл Козачинський (1699 – 1755), Димитрій Ростовський (1651 – 1709) та ін., які розробили теоретичні основи поетики, риторики, філософії.

Із другої половини XVII до XIX ст. заклади освіти стали впроваджувати театральне мистецтво в систему виховання молоді покоління, зокрема у професійну підготовку. Так, у Києво-Могилянській академії в академічних курсах поетик важливе місце посідала драматургія – написання трагедій, комедій, трагікомедії та їх постановка були обов'язковим пунктом навчальної програми. Участь студентів у постановках театральних вистав, створенні образів персонажів сприяла розвиткові у них почуття краси і гармонії, усвідомлення взаємозв'язку життя й мистецтва, розуміння музики й відчуття темпоритму, покращувала техніку мовлення, пластику тощо. Вважалось, що залучення до різних видів мистецтва сприяє органічному формуванню високоморальної та шляхетної особистості. Студентів навчали гарно рухатися на сцені, велике значення під час роботи над постановками приділялося спілкуванню, мовленню, жестам, міміці. Написанням п'єс займалися, як правило, викладачі курсу, іноді залучаючи до цього процесу студентів. Поступово відбулася трансформація шкільного театру в студентський – студенти не лише брали участь у театральних постановках, а й самі готували інтермедії (особливий жанр драматургії, який ставився в антрактах драми і був присвячений сценам із народного життя), виступаючи у ролі авторів, акторів, режисерів, музикантів, та виготовляли все необхідне для вистав і вертепів, які розігрували на ярмарках, у селах – біля церков, на майданах [5, с. 109-110].

У XX ст. прогресивні вітчизняні педагоги В. Верховинець, А. Макаренко, І. Стешенко, В. Сухомлинський та ін. активно використовували театральне мистецтво як дієву форму позааудиторної виховної роботи з метою гармонійного особистісного розвитку здобувачів освіти. Особливо посилився інтерес до студентських театральних постановок як засобу формування творчої особистості та розкриття її потенційних можливостей наприкінці 70-х – на початку 80-х рр. у XX ст.

Нині в Україні успішно працюють чимало студентських творчих колективів: Театральний центр «ПАСІКА» та Студентський театр НаУКМА (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), Студентський театр Університету Грінченка, театр «САД» (Центр Студентського Капеланства Львівської Архиєпархії Української Греко-Католицької церкви), студентський літературний театр «Глорія» (Хмельницький національний університет), театр-студія «Ватра» (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича), поетичний театр «На горі» (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького), Студентський театр Української академії друкарства

(м. Львів), Студентський народний театр драми і комедії (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) та багато інших.

Студія акторської майстерності у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності функціонує з 2016 р. За час її існування було поставлено 70 вистав, присвячених значущим для України подіям історії та культури, серед яких: «Берестечко» та «Маруся Чурай» Л. Костенко, «Пропала грамота» та «Ніч перед Різдвом» М. Гоголя, «Катерина» Т. Шевченка, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра, «Чорнобильська молитва» за мотивами книги С. Алексієвич, «Ми не боїмося смерті заради свободи» до Дня Героїв Небесної сотні, вечори українських традицій та колядок «Вечори на хуторі на сучасний лад» та «Різдво: час після часу»,

Театральне мистецтво активно використовується в освітньому процесі вищої школи Німеччини, Франції, Англії, Польщі, Італії, Чехії, Словаччини, зокрема при підготовці майбутніх вчителів.

При багатьох університетах Польщі, зокрема Варшавському, Гданському, Опольському, Лодзькому, Люблінському та ін., діють студентські театри, які включать до свого репертуару як класичні твори всесвітньо відомих авторів, так і молодих сучасних драматургів. Наприклад, діяльність Академічного театру Варшавського університету, активними учасниками якого є студенти факультету журналістики, педагогіки, прикладної лінгвістики, політології, юриспруденції та ін., спрямована на популяризацію національної культури шляхом реалізації освітніх програм у галузі театру, мистецтва і культури, а також через зустрічі з відомими представниками культури, науки, політики і бізнесу; презентацію творчих досягнень здобувачів освіти; сприяння творчо обдарованій молоді в отриманні знань з практичної риторики та мистецтва самопрезентації [1, с. 95-96].

У педагогічній освіті Чехії (Карловий університет, Університет Масарика, Палацького) та Словаччини (Університет Матея Бела в Банській Бистриці, університети Першовський, Трнавський, Костянтина Філософа в Нітрі та Ганса Сельє в Комарно) студентський театр розглядається як обов'язковий навчальний компонент професійної підготовки майбутніх педагогів, оскільки надає можливість здобувачам освіти пережити багато образів, ситуацій, вчинків, завдяки чому в них формується почуття емпатії, розвивається здатність до рефлексії, формується почуття гармонії у сприйнятті навколишнього світу та морально-духовні цінності, норми поведінки тощо [1; 2, с. 94].

Створення студентських театрів при вищих педагогічних школах Німеччини (Фрайбург, Гейдельберг, Карлсруе, Людвігсбург, Швебіш-Гмюнд,

Вайнгартен) має за мету опанування студентами художньо-естетичної практики, формування ерудиції майбутніх вчителів у галузі культури; сприяє особистісному зростанню здобувачів, розвитку їхніх соціальних і професійно важливих якостей [1; 2, с. 92].

У Великій Британії існує значна кількість шкільних і студентських колективів під назвою «Театр в освіті» (*Theatre in Education*). Засоби театральної педагогіки активно інтегруються у навчальні плани британської системи освіти, оскільки вважається, що «освіта може відбуватися у надзвичайно різноманітний спосіб – не в останню чергу через мистецтво. Будь-який хороший театр сам по собі є освітнім – тобто, коли він ініціює або продовжує процес запитань у своїй аудиторії, коли він змушує нас по-новому поглянути на світ, його інституції та конвенції, а також на наше власне місце в цьому світі, коли він розширює наші уявлення про те, ким ми є, про почуття і думки, на які ми здатні, і про наш зв'язок з життям інших людей» [6, с. 35]. Дослідники наголошують, що навчальна драма (*Drama in Education*) відображає «принцип «навчання через дію» і охоплює широкий спектр методів і прийомів, відповідно до конкретного навчального контексту: від підготовки конкретних п’єс до використання моделювання, імпровізації та рольових ігор, спрямованих на розвиток особистісних якостей та соціальних навичок здобувачів освіти, одночасно сприяючи реалізації їхнього творчого потенціалу. Відкидаючи суто інструментальну концепцію драматичного мистецтва, освітня драма ґрунтується на передумові, що символічний потенціал театру дозволяє нам вийти за поверхню дій та ситуацій, щоб отримати глибше розуміння речей» [7].

Загалом, активна участь здобувачів освіти у театральних гуртках, студіях, студентських театрах сприяє розвитку в них творчих здібностей, стимулює самооцінку, прагнення до самовдосконалення і саморозвитку, активізує особистісні й професійні ресурси майбутніх фахівців завдяки створенню інтерактивного середовища, у якому через художньо-творчу діяльність здобувачі освіти накопичують соціокультурний досвід, підвищують рівень акторської майстерності, що суттєво впливає на розвиток їхніх соціальних і професійно важливих якостей.

Список використаних джерел

1. Коваль Т. Студентський літературознавчий театр як освітня інновація у контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2017. № 7(2). С. 93-101.

2. Лимаренко Л. Загальнопедагогічні засади діяльності студентського театру у системі професійної підготовки майбутніх педагогів: дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2016. 583 с.

3. Переуханко Г. І. Традиції і практика впливу театральної педагогіки на підготовку майбутніх учителів: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01 / Київський університет ім. Тараса Шевченко. Київ, 1993. 166 с.

4. Соломаха С. О. Педагогічний потенціал театрального мистецтва. *Педагогіка.* 2003. № 2. С. 173–178.

5. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. Київ : Вид. дім «КМ Академія, 2003. 184 с.

6. Jackson, Tony (ed.). Learning through Theatre, London & New York: Routledge, 1993. 312 p.

7. Pérez Valverde, Cr. Theatre in Education (TIE) in the Context of Educational Drama. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/61902693.pdf (Дата звернення: 18.01.2025)ю

УДК 821.161

Брегей Юлія, *викладач,*
ВСП «Автомобільно-дорожній фаховий коледж»
НУ «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Анотація*. У статті аналізуються можливості використання штучного інтелекту (ШІ) в освіті та наведено реальні приклади його застосування на заняттях в української мови у фаховому коледжі. Завдяки ШІ викладачі можуть зосередитися на творчих аспектах навчання, а студенти – отримувати ефективніші інструменти для самостійного опанування матеріалу.*

Ключові слова*: штучний інтелект, штучний інтелект в освіті, українська література, студенти, фаховий коледж*

Brehey Yuliia, *lecturer,*
SSS «Automobile and Road Professional College»
at Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UKRAINIAN LITERATURE CLASSES AT PROFESSIONAL COLLEGE

Abstract*. The article analyzes the possibilities of using artificial intelligence (AI) in education and provides real examples of its application in Ukrainian language classes at a vocational college. Thanks to AI, teachers can focus on the creative aspects of learning, and students can receive more effective tools for independent mastery of the material.*

Keywords*: artificial intelligence, artificial intelligence in education, Ukrainian literature, students, vocational college*